

LeerKRACHT geeft Amsterdamse docenten plezier terug in hun vak

‘We praten weer over de inhoud’

Lesgeevenden in het voortgezet onderwijs voelen zich niet meer gelukkig bij het monotoon afdraaien van opgelegde lesprogramma's. Ook is het uitdagender om voor enthousiaste leerlingen te staan dan voor een ongemotiveerde groep. Op het Fons Vitae Lyceum in Amsterdam discussiëren docenten over aanpak en thema's en bezoeken ze elkaars lessen.

Het Fons Vitae Lyceum is een ijkpunt in de Amsterdamse wijk Oud-Zuid. De bijna honderd jaar oude school, oorspronkelijk opgericht als rooms-katholieke meisjesschool door de zusters Franciscanessen van Heythuysen, staat stijlvol aan het Noorder Amstelkanaal, met uitzicht op de villa's aan de Apollolaan. De ligging aan deze gracht kent ook haar nadelen: meerdere kopstukken uit de plaatselijke onderwereld werden geliquideerd aan de andere kant van het water. Pop- en kunstfenomeen Herman Brood sprong van het vlakbijgelegen Hilton Hotel. 'Ja, natuurlijk merken leerlingen dat. De lessen werden overstemd door

Nicole Voorn: 'Van hele generaties leerlingen hebben we goed gevonden dat ze bij hoge uitzondering bereid waren naar de docent te luisteren.'

de vele politieszirenes. Daarna was het weer terug naar de orde van de dag, herinnert Nicole Voorn, afdelingsleider bovenbouw vwo, zich de gebeurtenissen. 'Tegenwoordig zou een docent muziek, maar ook andere docenten, zeker inspelen op de dood van Brood, in plaats van verder te gaan met de voorbereide les. Zo'n gebeurtenis wekt immers meteen de interesse van de leerling op. Bovendien gaat het om een bekende popmuzikant, dus dat sluit waarschijnlijk ook nog eens aan bij zijn belevingswereld. Daarom worden in de bovenbouw steeds vaker teksten gebruikt die te maken hebben met het profiel. Bijvoorbeeld over natuur- en scheikunde bij het vak Engels.'

VAKMANSCHAP

Het Fons Vitae Lyceum werkt sinds 2013 aan een professionele leergemeenschap. Het gaat daarbij uit van *LeerKRACHT*, een samenwerkingsproject van de Onderwijscoöperatie (waarin CNV Onderwijs participeert, red.) en de Stichting LeerKRACHT (de school als lerende organisatie). Met *LeerKRACHT* anticiperen scholen op de veranderingen in de maatschappij en dus ook de veranderde interesses van leerlingen door samen te bepalen wat er geleerd moet worden en op welke manier. Niet de overheid bepaalt van bovenaf de methode - denk aan de basisvorming en het studiehuis -, maar de werkvloer. Deze aanpak doet een (hernieuwd) beroep op het vakmanschap van het onderwijspersoneel.

ENTHOUSIASME

Voorn geeft voorbeelden van de problemen waar een zestal docenten van de school tegenaan liep. 'Een klaagde dat hij de indruk kreeg dat de klas de grammatica begreep, terwijl bij het proefwerk de helft een onvoldoende haalde. Een ander vond het vervelend aan ouders uit te leggen waarom hun zoon onvoldoendes haalde voor wiskunde, terwijl hij gewoon niet oefende, omdat hij dacht dat hij het allemaal wel wist. Een derde was teleurgesteld in een leerling die aanvankelijk geïnteresseerd leek in zijn vak en daarvoor ook hulp kreeg, maar tijdens de les toch liever met haar vriendinnen kletste in plaats van op te letten. Deze docenten hadden behoefte aan meer dan het zoveelste praatclubje waar verheven gesproken werd over de oplossing, maar externe factoren de uitwerking belemmerden.' Voorn vond de uitkomst in het *LeerKRACHT*-project. 'Het bood ons de gelegenheid om met een externe coach (Myriam Lieskamp, beleidsmedewerker CNV Onderwijs en uitgeleend aan de Stichting LeerKRACHT, red.), concreet met groepen docenten (leerkringen) aan de slag te gaan, met thema's die van henzelf afkomstig waren en gericht op de lespraktijk. Toen andere collega's merkten dat er steeds meer succes werd geboekt met het totaal omgooien van lessen of toetsen groeide het enthousiasme om ook deel te nemen aan de gesprekken. Om zelf ook te vertellen tegen welke problemen ze zoal aanliepen. Nu zijn bijna alle docenten actief in vier leerkringen. Ze presenteren en bespreken theorieën, proberen die uit in de

les, bezoeken elkaars lessen minimaal een keer in de twee weken en zetten zich in voor elkaars leerpunten en die van de overige groepsleden. Een keer in de veertien dagen is er een werksessie die theoretisch of praktijkgericht (case studies) is.'

KNIEVAL

Voldeed het oude leren niet meer? Het ging een aantal docenten volgens Voorn tegenstaan om ongeïnteresseerde leerlingen te treffen, die zelf wel bepaalden of ze bij hoge uitzondering bereid waren naar de docent te luisteren, en zich liever omdraiden om te kletsen. 'Ik chargeer, maar van hele generaties leerlingen hebben we dat goed gevonden, omdat we ons verantwoordelijk voelden en de zaak zo in de hand hielden. Als ze niet wilden luisteren, jammer dan, maar we raakten tenminste niet achterop. Het was puur klassenmanagement, we legden te weinig de bal bij de leerlingen zelf en stonden voor een ongemotiveerde club, die pas opveerde als je zei dat het voor een toets was. In plaats van zoals nu met de leerkringen over de wijze van lesgeven te praten, ging het tijdens vergaderingen eerder over het beleid rond te laat komen. Door *LeerKRACHT* staat de inhoud van de les weer prominent op de agenda. Het haalt ons uit de dagelijkse routine, waarbij veel energie verloren ging aan randzaken.' Ze zegt niet tegen een blauwdruk van een les te zijn. 'Je hoeft niet altijd te vernieuwen. Je mag een mooie les best herhalen, maar je moet wel altijd kritisch blijven. Opletten hoe een klas reageert, zodat je het op tijd over een andere boeg kunt gooien. Al zijn er docenten die vinden dat we daarmee een knieval naar de leerlingen maken.'

STRAFFE HAND

De school is volgens Voorn ondanks de ligging geen eliteschool. 'De beste leerlingen gaan naar een categoriaal gymnasium of atheneum, waarvan de stad er negen telt. Anders dan deze scholen tellen wij waarschijnlijk meer leerlingen die een strenge aanpak nodig hebben. Leerlingen die je soms toch met straffe hand rijtjes moet laten stampen, omdat het hen uit eigen beweging niet lukt. Ik denk dat juist deze categorie voordeel heeft van de nieuwe aanpak bij een aantal onderdelen, waarbij we net zo lang toetsen tot er een 7 is gehaald, en ook op verschillende niveaus werken. Eigenlijk gaat het nu om meetmomenten, die aangeven waar leerlingen nog aan moeten werken en wat ze hebben afgesloten. We hadden altijd een soort omgekeerde redenatie. Een keer proberen, en dan moet je het kunnen. Maar op die manier ben je voortdurend examens aan het afnemen.' ■

De aanpak van het Fons Vitae Lyceum is opgenomen in *Vertrouwen, verbinden en vakmanschap. Strategisch hr-beleid voor een professionele leergemeenschap. Het boek, geschreven door Myriam Lieskamp en Rob Vink, (ISBN 9789491806469), kost € 39,95 en wordt uitgegeven door Uitgeverij Pica in Huizen.*